

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

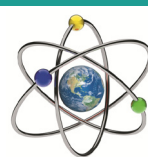
№10
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 1088 sahifa,
3-oktyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

The Use of Innovative Pedagogical Technologies in the Development of Critical Thinking	16
<i>Gulnar Atakhanova Orinbaevna</i>	
Current Aspects of Designing and Implementing Extracurricular Educational Activities at the Primary General Education Level.....	20
<i>Amankosova Dinara Gabitovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyachi shaxsiyati va kasbiy mahorati shakllanishining nazariy asoslari....	24
<i>Axmadaliyeva Moxlaroy To'xtapolatovna</i>	
Pedagogical Model and Stages of Teaching Subjects Through a Project-Based Approach	28
<i>Bannayev Qosimjon</i>	
Lotin tili va zamonaviy tibbiy terminologiya: tarixi, vazifasi va amaliy ahamiyati	31
<i>Eshmurodova Shirin Oybekovna</i>	
Motor alaliyaning nonutqiy simptomatikasi	34
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Talabalar etnomadaniy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari	38
<i>Isomiddinov Asliddin Baxriddin o'g'li</i>	
Texnologiya darslarida o'quvchilarning texnik savodxonligini robototexnika elementlari asosida rivojlantirish.....	41
<i>Jabborova Umida</i>	
Fizika fanini mutaxassislik fanlari integratsiyasi asosida o'qitishda bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	45
<i>Xayrullayev Asliddin Isatullayevich</i>	
Talaba tomonidan mutaxassislik tilini o'zlashtirishda monologik nutqni o'rgatishning samarali usullari masalasi haqida.....	51
<i>Karimov N. M.</i>	
Zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashda kasbiy motiv va motivatsiyaning o'rni	54
<i>Melikova Einora Shuxratovna</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlashda pragmatik kompetensiyaning roli.....	58
<i>Mustafayeva Nilufar Ulashovna</i>	
O'quvchilarda iqtisodiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik strategiyalari	62
<i>Nishonova Dilafuz</i>	
Computer-Based Formative Assessment: Advantages and Challenges in Teaching English to High School Students	66
<i>Obidjonova Shokhista Bakhtiyorovna</i>	
Metata'lim texnologiyalari asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlash tizimini takomillashtirish.....	70
<i>O'rolboyeva Durdona Sayfiddin qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi darslarning an'anaviy darslarga nisbatan samaradorligini qiyosiy tahlil qilish.....	73
<i>Rasulev Bobirjan Atxamovich</i>	
Pedagogik faoliyatda pedagogning kasbiy taraqqiyoti motivatsiyasining psixologik xususiyatlari	78
<i>Rustamova Surayyo Shaxobiddinovna</i>	
Innovatsion kompetentlik tushunchasi va uning ilmiy-pedagogik asoslari.....	84
<i>Soliyev Eliyor Ravshan o'g'li</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar eshituv idrokini o'yinlar yordamida rivojlantirishning samarali usullari	88
<i>Xalilova Shahnoza</i>	
Zamonaviy ta'limda kommunikativ kompetensiyaning o'rni va ahamiyati.....	92
<i>Yaqubova Nigoraxon Ibrohimjon qizi</i>	
Soliq yuki – mamlakat soliq soliq tizimining asosiy mezonidir	97
<i>Suyunov Otabek Shuxrat o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va takomillashtirish yo'llari	101
<i>Ibodova Sarvinoz Sayfilloyevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida gosital pedagogika fanini o'qitishning dolzarb masalalari va uning uslubiy ta'minoti	106
<i>Inogamova Dilfuza Rahmatullaevna</i>	

Chizma geometriya va kompyuter grafikasi: an'anaviy fan va zamonaviy texnologiyaning uyg'unlashuvi .	111
Raximov A. M., Tairova N. S., Sabirova D. U., Xasanova S. T., Tashpulatov R. X.	
Геймификация в обучении английскому языку на начальном этапе обучения	114
Курбанова Назира Низомиддиновна	
Talabalarda tanqidiy va evristik fikrlashni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	117
Adjiev Nayrullo Nazrulloevich	
Konstruktiv yondashuv asosida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish metodikasi.....	122
Amirullayeva Barno Abdulhaqovna	
Kimyo o'qitishda o'quvchilarning ijodiy faoliyatini shakllantirishning tajriba-sinov natijalari.....	126
Artiqov Maqsud Bahodirovich, Babanazarova Ayzada Omirbaevna	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarni bilingvist sifatida shakllantirishda til o'rganish ko'nikmalari va kompetentsiyalarining rivojlanishi	131
Axmadjonova Gulira'no Muxtorjon qizi	
Talabalarining ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishda kooperativ ta'limning metodik yondashuvlari.....	135
Botiraliyeva Gulobar Mahamadismoil qizi	
Talabalarni intellektual faoliyatga tayyorlashda ijtimoiy sherikchilikning pedagogik va metodik asoslari	139
Dilbarjonov Avazbek Ravshanbek o'g'li	
Teacher-Centered and Child-Centered Methods in Early Childhood Education: Insights From Finland and Uzbekistan	143
Djaparova Gulnoza	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Metodik mahorat kuni" va "Metodik mahorat soati"ni tashkil etish	150
Do'stov Davron Zulhaydarovich	
Theoretical, Methodological, and Practical Factors of Differentiated Education	155
Ergash Shonazarovich Khasanov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini rivojlantirishda kognitiv yondoshuv	160
Gulbahor Xamidova	
Mustaqil ta'lim – mustahkam bilim.....	164
Halima Shukurova Sunatullayevna	
Integrating Google Classroom and Project-Based Learning for Enhanced Synchronous and Asynchronous Education.....	168
Inomkhojaeva Shodiyakhon Abdukodirkhoja qizi	
O'quvchilarning innovatsion fikrlash ko'nikmalarini takomillashtirishning nazariy asoslari.....	174
Mamadaliyev Axadjon G'aniboyevich	
Hududiy rivojlanishda innovatsion yondashuvlarni strategik boshqaruvga integratsiya qilish yo'llari.....	177
Mo'minov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
O'rta yoshdagi ayollarda harakat faoliyatini rivojlantirishda milliy o'yinlarning pedagogik ahamiyati	184
Mustafoev Sherali	
Pedagogical and Psychological Foundations of Developing Higher-Order Thinking Skills in Students.....	188
Nasimova Zarina Isomiddin kizi	
Pedagogik ijodkorlikning kasbiy professionallikda namoyon bo'lish xususiyatlari.....	193
Numonova Dildor Umurzoqovna	
Ko'zi oqiz boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini o'rganishning nazariy asoslari	196
Qarshiboyev Asliddin	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish masalalari.....	200
Qilichova Marxabo Xudayqulovna	
The Transformation of Existential Thought in British Literature: Iris Murdoch's Philosophical Humanism and the Reinterpretation of Freedom	204
Rahmonqulova Zarnigor Nasimjon qizi	
Sportchilarning elektron platformalardan foydalanishning metodik tahlili	209
Saydullayev Zafar Erkinovich	
Adabiy ta'limda estetik tarbiya	216
Sharipov Elmurod Sa'dulla o'g'li	
O'qituvchi-trenerning ko'p qirrali kasbiy-pedagogik funksiyalari	220
Sulaymonov Jaxongir Solijonovich	
Uzluksiz kasbiy rivojlanishda art-pedagogikaning o'qituvchilar hissiy farovonligiga ta'siri	223
Suvanova Kamola Raimqul qizi	

Raqamlashtirish muhitida umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini oshirish	226
<i>Xamidova Komila Maxmudovna</i>	
Oliy ta'limda kvest texnologiyasi yordamida fizika fanining murakkab tushunchalarini o'zlashtirish samaradorligini oshirish metodikasi.....	231
<i>Yo'ichiyev Shaxriyor Xusanovich, O'rinboyeva Kumushoy Sultonbek qizi</i>	
Совершенствование профессиональных компетенций будущих инженеров на основе интегративного подхода	235
<i>Умарова Гулчехра Абитовна</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning aqliy qobiliyatining psixologik xususiyatlari	238
<i>Alanazarova Sholpan Artikbaevna, Artiqbaeva Miyassar Jumanazarovna</i>	
Biologiya ta'limida innovatsion metodlarni joriy etishda ta'lim menejmentining roli	241
<i>Allayorova Maloxat Normaxmat qizi</i>	
Integrating Innovative Technologies for the Enhancement of Speech and Communication Skills Among Learners With Intellectual Disabilities in Uzbekistan: Pedagogical Approaches and Developmental Outcomes	244
<i>Donisheva Gulruy Akhrorkulovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilar o'qish savodxonligini rivojlantirishga metodik jihatdan tayyorlash	247
<i>Doniyarov Mavlonbek Arabovich</i>	
Kimyoviy birikmalarda bog'lar sonini hisoblashning yangi matematik usullari	252
<i>Ergashev Vahob Ergashevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	257
<i>G'aniyeva Maftuna Abduaziz qizi</i>	
Pedagogika oliy o'quv yurtlarida steam fanlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitishning metodik asoslari	261
<i>Jamolova Sitara Muzaffar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining matematik tafakkurini rivojlantirishda didaktik o'yinlar va interaktiv metodlardan foydalanish samaradorligi	264
<i>Mamadiyrov Jamol</i>	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalar mustaqil faoliyatini rivojlantirishda pedagogik yondashuvlar	268
<i>Mamayusupova Nafisa Abdulatifovna</i>	
Para yengil atletikachilarda nayza uloqtirish texnikasini takomillashtirish uslubiyati	271
<i>Qiyomova Shohsanam Yarash qizi</i>	
Difficulties in Enhancing Communicativeness of Pre-Service English Teachers	275
<i>Kurbonova Maftuna Fakhriddinovna, Mirzayeva Gulshan Azamatovna</i>	
Principles of Teaching Basic Foreign Language Skills (EFL)	278
<i>Samandarova Gulsara Ismatilloevna</i>	
O'quvchilarning innovatsion ta'lim muhitida tayanch kompetensiyalarini shakllantirishning dolzarbligi	282
<i>Toshpulatova Farida Radjabovna</i>	
Корпоративная культура педагогов и внутренняя стабильность ДОО	286
<i>Буранова Шохноза Абдуразаковна</i>	
Развивать личностные качества учащихся на уроках географии	290
<i>Шадиева Нигора Шариповна</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida oliy ta'lim sifatini oshirishda innovatsion yondashuvlar	295
<i>Baytileuova Gulnaz Quralbay qizi</i>	
Yangi avlod pedagoglarini tayyorlash: kompetensiyalar va qadriyatlarining roli	298
<i>Ro'ziboyeva Ma'mura Abdunabiyevna</i>	
Astronomiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvdan foydalanib o'qitishning ta'lim tizimidagi o'rni	301
<i>Barakayeva Sarvinoz To'liqunovna</i>	
Alohida e'tiborga muhtoj bolalar bilan ishlashda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash	305
<i>Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li, Namozova Sevinch Asqar qizi</i>	
Ma'naviy-axloqiy sifatlarni tarbiyalashda pedagogik qadriyatlarining ustuvorligi	310
<i>Jumayeva Gulnara Tursunpulatovna</i>	
Talabalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlarini maqsadli boshqarishga tayyorlashning nazariy asoslari	314
<i>Mahmudova Zulfiya Xomitovna</i>	
Pedagogical Methodology Improve Students' Professional Mobility in Acquisition of Specialty	319
<i>Khidirova Muhabbat Murodillayevna</i>	

Boshlang'ich sinf ona tili darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish	322
Ismoilova Surmaxon Amonovna, Yusupova Mohinur	
Qoraqalpoqlarning dehqonchilik marosimlari	326
Orinboyeva Go'zal Polatovna	
The Complexity of Training Teaching Staff for Work in Public Schools Organized in Medical Stations in Uzbekistan.....	330
Inogamova Dilfuza Rakhmatullaevna	
Boshlang'ich ta'lim texnologiya fanini o'qitishda STEM yondashuvi orqali o'quvchilarda mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish.....	335
Jabbarova Zuhra Omondullayevna	
Eshitishda nuqsoni mavjud bolalarni nutqini shakllantirish metodikasi	338
Z. N. Mamarajabova	
5–7-sinf qizlarida raqamli texnologiyalar ta'sirida tarbiya jarayonining o'ziga xosliklari.....	341
Abdurazzoqova Marg'uba Muxammad qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda emotsional intellektni rivojlantirish diagnostikasi: metodlar va natijalar ..	345
Abduxamidova Dilorom Abdumuminovna	
PISA topshiriqlari asosida o'quvchilarda tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish	349
Axunjanova Shirmonoy Isroiljonovna	
Bo'lajak surdotarjimonlar uchun faoliyat turlarini tanlashda ko'maklashish	354
Dehqanova Muborakxon G'iyosiddinovna	
Mustaqil ta'limni tashkillashtirishda tarjimadan foydalanish jarayonlari	357
Erkayev Elmirza Temirovich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy faoliyat samaradorligini oshirishda kreativ va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarining o'rni.....	361
Jumayeva Muxlisa Shokir qizi	
Tasks, Exercises, and Activities in the English Classroom: Differences, Similarities, and Effective Use	366
Qodirov Olim Odilovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish masalalari	372
Safarova Mohichehra Xonzafarovna	
Malaka oshirish tizimida boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tabiiy-ilmiy savodxonligini rivojlantirish masalalari.....	376
Saidova Dilnoza Maripovna	
O'zbekiston va Yaponiya dzyudo trenerlarining mashg'ulot jarayonlarini qiyosiy tahlili.....	380
Sharipov Xabibullo Abduqahhorovich	
"Kompyuter lingvistikasi"ning rivojlanish tendensiyasi.....	386
Xusanboyeva Muxlisa Ikrojon qizi	
Педагогические технологии стратегического развития взаимного сотрудничества организаций дошкольного образования и родителей.....	392
Тухлиев Муслимбек Шерзод угли	
Oliy ta'limda inklyuziv ta'lim tizimini joriy etish muammolari	397
Dilbar Nurkeldiyeva	
Ixtisoslashtirilgan ta'lim muasasalarida tarbiyaning o'rni.....	401
Laylo Sharopovna Nurmuxamedova	
Intellektida kamchiligi bo'lgan bolalarning ijtimoiylashuvida muloqotning shakllanish xususiyatlari	405
Shahnoza Amirsaidova	
Aqli zaif bolalarga ta'lim jarayonida o'yin faoliyatini shakllantirishning ahamiyati.....	409
Ziyodullayeva E'zoza Ne'matjonovna	
Pedagogik texnologiyalar metodlarini tanlash va qo'llashning umumiy mezonlari	412
Abdullayeva Komila Tursunovna	
Didaktik o'yinlar vositasida 2-sinf o'quvchilarida bog'lanishli nutq ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari	416
Askarova Gulayim Arislan qizi	
Yugurib kelib uzunlikka sakrovchilarda tezkorlikni samarali va jadal rivojlantirishni ilmiy asoslash.....	420
Avazov Shukrullo Ibatovich, Nuraliyeva O'g'iloy Shomurotovna, Mustafayev Ismoil Nuralio'g'li	
Boshlang'ich sinflarda kreativ ta'limning o'ziga xos xususiyatlari va zaruriyati.....	425
Axmedova Mastura Jamoliddinovna	
Imkoniyati cheklangan o'quvchilarda tabiatshunoslik kompetensiyasini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	430
Azizova Dilnora	

Bo'lajak shifokorlarda tibbiy – deontologik kompetensiyalarni shakllanishida tibbiy amaliyotning ahamiyati.....	435
Babadjanova Gulchexra Baxtiyarovna	
Bolaning aqliy rivojlanishini yoritadigan ko'rsatkichlar	440
Bozorboyev Javlon Davlatali o'g'li	
Bo'lajak oligofrenopedagoglarning kasbiy-metodik kompetensiyalarini rivojlantirish xususiyatlari.....	445
Daminova Maftuna Asqarali qizi	
Kreativ pedagogika fani va mantiqiy fikrlash kompetentligi orasidagi bog'liqlik.....	449
Diyora Egamberdiyeva	
Oilani mustahkamlovchi va ajralishiga olib keluvchi omillar	454
Haqberdiyev Jamoliddin Abdug'affor o'g'li	
Quality Management as a Functional and Attributive Characteristic of Modern Management.....	458
Jabbarbergenova Bibimaryam Amangeldievna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini rivojlantirishda pedagogik va psixologik jarayonlar	464
Mamedova Maxfuza Erkinovna	
Huquqiy ong va madaniyatni shakllantirishda yuridik ta'limning roli: tahlil va takliflar	470
Mansurova Zilola Akromxonovna	
Pedagogik ta'limda klaster yondashuvi: O'zbekiston va jahon tajribasi	474
Nafisa Tokhirova Dilshod qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy-pedagogik asoslari: zamonaviy yondashuvlar va innovatsion imkoniyatlarning integratsiyasi asosida shakllanish jarayoni.....	478
Norqulov Lutfullo Mamarajabovich	
Montessori metodikasi va undagi bolalar sensomotorikasini rivojlantirishga doir tajribalar tahlili	484
Parmonova Laylo Ilxomovna	
Molekulyar fizikani modellashtirish orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish.....	488
Q. U. Tog'ayeva	
Milliy tarbiyada raqamli vositalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	493
Qo'shnazarova Nozima Maxmutjon qizi	
Learning Intercultural Communication Through Social Media: the Approach of Modern Students	498
Raxmonqulova Feruza Akmal qizi	
Aqliy rivojlanishda muammolari bor maktab o'quvchilarida geometrik tushunchalarni shakllantirishning nazariy asoslar.....	502
Shodiyeva Navbaxor Xabibulla qizi	
Logopedning kasbiy faoliyatida deontologiya va kompetentlikning roli va ahamiyati	506
Temurova Gulchexra Xudoyqulovna, Isomitdinova Shaxinabonu Zavqiddin qizi	
STEAM ta'limida lego konstruktorelarning o'rni va ahamiyati.....	511
Toshpulatova Farida Radjabovna	
Diagnostikasi va reabilitatsiya qilishda eshitishda nuqsoni bo'lgan bola va ularning ota-onalari bilan bog'liq muammolar.....	514
Toshpulova Nodira Sultonmurod qizi	
Talabalarni maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligi o'rtasidagi o'zaro munosabat shakllari.....	518
Turdiqulova Luiza Zayniddinovna	
O'zbekistonda ESG tamoyillarining ta'limga integratsiyasi: yutuqlar, muammolar va istiqbollari	522
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning fazoviy tasavvurlarini shakllantirish	526
Xamidova Muyassar Polsaidovna	
Mustaqil ta'limni tashkil etishning asosiy didaktik prinsiplari.....	530
Yuldashev Shukrullo	
Комплексная методика развития и обучения юных футболистов	536
Ортиков Умиджон Худойбердиевич	
Особенности деятельности детей с нарушением зрения	544
Юсупова Назира	
Integration of Music and Language: Creative Approaches to Teaching English to Music Students	548
Akbarova Moxichexra	

Ingliz tilida yozuv malakalarini takomillashtirishda baholash metodikasi.....	553
Alimardonova Malika Botir qizi	
Yosh kurashchilarni jismoniy va aqliy rivojlantirishda basketbol o'yinining ahamiyati	560
Haqnazarov Qurbon Qo'shayevich	
Voleybol murabbiylarining innovatsion fikrlash qobiliyatini shakllantirish usullari	566
Haqqulov Akbar Abdiraupovich	
Sociolinguistic Competence and Intercultural Communicative Competence: Intertwining Concepts and Practical Implications	571
Kuchmurodova Gulnora Khatamovna	
Ilk qadam davlat dasturida steam ta'lim elementlaridan foydalanish imkoniyati	575
Nazarova Aziza Sohib qizi	
Kasbiy rivojlanish jarayonida rahbar shaxsiy sifatlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	579
Roziqova Nazokat Alisher qizi	
Deontologik yondashuvning nazariy-pedagogik asoslari va uning ta'lim tizimidagi ahamiyati	583
Tashpulatova Nodira Olimjon qizi	
Kasbiy-pedagogik tayyorgarlikda fanlararo integratsiya asosida boshlang'ich ta'lim yo'nalishi o'qituvchilarining metodik salohiyatini oshirish yo'llari.....	586
Kashimova Aziza Alisherovna	
Природа и механизм действия биологических иммуностимуляторов на организм животных	590
Койилова Мехринисо Джураевна	
Badiiy asarlar ustida ishlash jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining emotsional intellektini shakllantirish mezonlari	594
Jamalova Kamola Shahobiddinovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirish asosida fizika o'qitish metodikasini takomillashtirish	600
Musurmonova Shaxnoza Dilshod qizi	
Futbolchilarda texnik tayyorgarlikni takomillashtirishning ilmiy-metodik asoslari.....	606
Babayev Anvarjon Axmedovich	
Semantik afaziya va uni bartaraf etish yo'llari	611
Umida O'tabasarova Mexmanovna, G'anieva Gulrux Tavakkaljon qizi	
Сравнительный анализ национальных видов борьбы Японии.....	616
Даминов Илхом Аширалиевич	
Pedagogik jarayonda kognitiv rivojlanishga ta'sir qiluvchi omillar va bu faoliyatni rivojlantiruvchi interaktiv metodlar va texnologiyalar	621
Abdiraimova Gulrux Samad qizi	
Aqli zaif kichik maktab yoshidagi bolalarda o'qishni o'zlashtirishga motivatsion tayyorlikni shakllantirish ...	625
Abdunazarov Abdumutal Olimovich, Xaitboyeva Kumushxon Farxodjon qizi	
Psixik rivojlanishida kechikishi bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda neyrokorreksiya mashg'ulotlarning ahamiyati	628
Akramova Xafiza Samadovna, Jumanova Mashhura Shokir qizi	
Pedagogik amaliyotning bo'lajak o'qituvchilar tayyorlash tizimidagi o'rni	632
Aliyeva Mavjudaxon Baxromjon qizi	
O'zbek tili darslarida media matnlardan foydalanish usullari.....	637
Allakhova Bagdagul Djoldasbayevna	
Media axborot vositalarining bolalar va o'smir yoshlarga ta'siri.....	640
Arobova Shohsanam Akram qizi	
Biologiya ta'limida tizimli-faoliyatli yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	645
Asrorova Odinaoy Otabek qizi	
Maktabgacha yoshdagi dizartirik bolalarning so'z boyligini rivojlantirish yo'llari	650
Azizova Nilyufar Mirziyadovna	
Ijtimoiy pedagog faoliyatida innovatsion yondashuvlar	656
Bahriddinova Gavhar Oydinova	
Ta'lim tizimida deontologik yondashuvlarning pedagogik imoniyatlari.....	659
Boboxujayev Johnomirzo Umar o'g'li	
Zamonaviy ta'limda imkoniyati cheklangan bolalarga nisbatan inklyuziv yondashuv.....	662
Djurayeva Hurshida	
Libos va aksessuarlar orqali milliy estetik didni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari	666
Doniyorova Shahnoza Erkin qizi	

Mantiqiy fikrlashni rivojlantiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish bosqichlari mazmuni	672
Dosbayeva Shahnoza Abdurahimovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga chet tili o'rgatishning pedagogik-psixologik asoslari.....	675
Ergasheva Xilola Yunusxonovna	
Use of Artificial Intelligence in Teaching English as a Foreign Language for Uzbekistan General Schools.....	679
Feruza Zokirova Adham qizi	
Efferent motor afaziya va uni bartaraf etish yo'llari.....	682
G'anieva Gulrux Tavakkaljon qizi	
O'quvchilarda ekologik kompetensiyani shakllantirish: biologiya darslarida global ekologik muammolar tahlili.....	686
Ibragimova Sitara Akmal qizi	
Ba'zi 3D-metallarining 2-amino-5-allitio-1,3,4-tiadiazol bilan kompleks birikmalarini o'rganish	690
Jumaniyazova Gulxumar Karimbayevna	
Tizimli bilish kompetentligining mazmuni va uning maktabgacha ta'limdagi o'rni	696
Mirazimova Muxabbat Normatovna	
O'qituvchilik mahorati va axloqiy madaniyatning mushtarakligi.....	700
Nabiyev Islom Karimovich	
Qarshi shahrida turizm menejerlarining kasbiy malakasini uzluksiz takomillashtirishni ta'minlash	706
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida moslashuvchan kompetensiyalarni shakllantirishning metodik asoslari....	710
Nuriddinova Diyora Isaqali qizi	
Mediasavodxonlik vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik xususiyatlari.....	714
Pardayev Asror Ikromovich	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi	718
Qayumova Mahfuzaxon Alisher qizi	
Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida)	724
Quldashev Murodjon G'aniyevich	
Bugungi voleybolda to'p uzatish texnikasi va aniqligini 13–14 yoshdan boshlab aylanish harakatlari ta'sirida shakllantirish afzalligi	727
Rejapov O'tkirbek G'ayratjon o'g'li	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga bolalar o'yin folklorini o'rgatishda tolerantlikni rivojlantirishning metodik usullari va texnologiyalari.....	733
Ro'ziboyeva Madina Salimovna	
Pedagogik muloqot tushunchasi va uning o'ziga xos xususiyatlari	737
Ro'zimatova Maxpuza	
Intellektual qadriyatlarning talaba yoshlar aksiologik hayotiy pozitsiyasini shakllantirishdagi roli	743
Rustam Latipov Mamadaliyevich	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlashda AI-platformalarni integratsiyalashning amaliy mexanizmlari	747
Rustamov Kamoliddin Ziyodillo o'g'li	
Maktab biologiya ta'limida individuallashtirish texnologiyasidan foydalanish metodikasi.....	754
Savutova Malohat Erkinovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning turizm sohasiga bo'lgan munosabatini o'rganishning ijtimoiy-pedagogik metodikasi.....	760
Shodiyorov Rustam Xasan o'g'li	
Bo'lajak harbiy xizmatchilarda deontologik yondashuvlar asosida raqamli muloqot madaniyatini shakllantirish.....	764
Soyibnazarov Baxtiyor Abdunazar o'g'li	
Pedagogika oliy o'quv yurtlarida umumiy yer bilimi fanidan amaliy mashg'ulotlar tizimini kasbiy faoliyatga yo'naltirishning dolzarb masalalari.....	770
Sultanova N. B.	
Ijtimoiy reabilitatsiyani amalga oshirishda tibbiy-psixokorreksion maslahat ishlar mazmuni.....	775
Suvanqulova Shaxnoza Karimqulovna	
Blokcheyn texnologiyasining ta'lim jarayonida qo'llanilishi va imkoniyatlari	780
Suyumov Jo'rabek Yunusaliyevich	

Oila va xotin-qizlar tizimida kollaborativ madaniyatning o'ziga xos xususiyatlari	783
<i>Tojibayeva Nazokatxon</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning o'ri	787
<i>To'xtasinova Nigoraxon Azizxon qizi</i>	
Oliy o'quv yurtlarida analitik kimyo fanini o'qitishning samaradorlik ko'rsatkichlari	793
<i>Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi</i>	
Antroposentrik yondashuv asosida o'quvchilarda insonparvarlik fazilatlarini shakllantirish yo'llari	796
<i>Xamidova Nigora Ibrohimovna</i>	
Обучение говорению на русском языке абитуриентов с помощью настольных игр	800
<i>Абдулаходова Шохида</i>	
Особенности педагогической деятельности и их виды	803
<i>Мавжудова Ш. С., Мирходжаева Д.</i>	
Развитие критического мышления младших школьников на уроках читательской грамотности	808
<i>Мухаммадиева Марифат Мурод кизи</i>	
Искусство подбора слов: стилистические и семантические возможности перифраз	811
<i>Юлдашева Дилноза Бекмуродовна</i>	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida talabalarda refleksiv tafakkurni rivojlantirishning vazifalari va pedagogik imkoniyatlari	815
<i>Abdullayeva Ziroatxon Qurbonovna</i>	
The Human Factor in AI-Mediated English Instruction: Balancing Technology and Pedagogical Expertise	818
<i>Ikramova Aziza Aminovna</i>	
Madaniyat tushunchasi va uni xorijiy til o'qitishda o'rganish zarurati	823
<i>Ma'murova Farangiz Ne'matovna</i>	
O'quvchilarda tanqidiy tafakkurni shakllantirish: zamonaviy pedagogik yondashuvlar va ularning samaradorligi	827
<i>Ostonova Ma'mura Ulug'bek qizi</i>	
Ko'zi ojiz boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini o'rganishning nazariy asoslari	830
<i>Qarshiboyev Asliddin</i>	
Farzand tarbiyasida ota-onaning pedagogik-psixologik malakalari	834
<i>Xojimirzayeva Shaxnoza Shokir qizi</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'quvchilarni kasb-hunarga yo'llashning tashkiliy-ilmiy asoslari	839
<i>Xolmatov Pardaboy Qoraboevich</i>	
Методология типологического и сравнительного анализа детского фольклора	844
<i>Азмиева Э. Э.</i>	
Maktabgacha ta'lim elementar matematik tushunchalarni rivojlantirish zarurati	851
<i>Xoldarova F. M.</i>	
Multimadaniy muhitda pedagoglarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari	854
<i>Gulyamova Nafisa Burikulovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyat tushunchalarini shakllantirishda oila va mahallaning roli	858
<i>Rizayeva Xusniya Ubayevna</i>	
Raqamli pedagogika: zamonaviy ta'limda innovatsion texnologiyalar roli	861
<i>Maxmudova Dilnoza Xaytmirzaevna</i>	
Badiiy adabiyot – maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik dunyoqarashni shakllantiruvchi omil sifatida ...	865
<i>Xujamberdiyeva Shahnoza Kupaysinovna</i>	
Yangi O'zbekistonda inklyuziv ta'lim islohatlar bosqichida	868
<i>Boyqulov Azamat Maxram o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor o'rinbosarlarining menejerlik ko'nikmalarini rivojlantirishning xorijiy tajribasi va uni mahalliy sharoitda qo'llash imkoniyatlari	871
<i>Maxamadaliyeva Ezoza Rustamxo'ja qizi</i>	
Oliy badiy pedagogik ta'lim muassasasida bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini maktab o'quvchilarida illyustrativ rasm ishlashga oid kompetensiyalarini shakllantirishga tayyorlashning mazmuni	875
<i>Sobirov Sarvar Tursunmurotovich</i>	
Kasb-hunar maktablarida fizika fanini steam integratsiyasi asosida o'qitishning nazariy-didaktik asoslari ..	878
<i>Mamatxunov Yorkin Abduraimjanovich, Soliyeva Mubinabonu Zokirjon qizi</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida olib boriladigan pedagogik faoliyat imkoniyatlari	885
<i>Abidova Nilufar Zakirovna</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni kasbga yo'naltirish: pedagogik yondashuvlar va amaliy tajribalar.....	888
Ahmedova Lola Abdivasi qizi	
Aqli zaif o'quvchilarni ijtimoiy-maishiy kompetensiyasini shakllantirishning asosiy komponentlari va samarali omillari	893
Anvarova Dilfuza Akramjanovna	
O'quv topshiriqlari orqali 6-sinf o'quvchilarining pragmatik kompetensiyasini rivojlantirishning ilmiy-metodologik asoslari.....	896
Ashirboyeva Nafisa Aminboyevna	
Talabalarda ijtimoiy faollik ko'nikmalarini takomillashtirish va uning amaliy ahamiyati	900
Ergasheva Maftunaxon Avazbekovna	
Talabalarda zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida reflektiv tafakkurni rivojlantirish	904
Ergasheva Nigora Dilshodjon qizi	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	907
Isabekova Dilafruz Shermirzayevna, Gazibekova Gulavza Ergashovna	
Innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo'llashning nazariy asoslari	913
Murodov Akmal Djayliboyevich	
Maktabgacha ta'lim yoshdagi intellektida nuqsoni bo'lgan bolalarning estetik muomala madaniyatini tarbiyalash.....	917
Po'latova Parida	
Fizika fanini o'qitishda raqamli ta'lim vositalarining samaradorligi.....	920
Saparova Gulmira Baxtiyorovna	
Rus tilini o'qitishda an'anaviy va audiovizual usullarning qiyosiy tahlili	923
Umarov Aziz Avazovich	
An Analysis of The Importance of Teaching English at the Primary Level.....	927
Vasila Almetova Sunnatullayevna	
Muammoli ta'lim texnologiyalarini ta'lim jarayonida qo'llash.....	931
Adizova Nodira Baxtiyorovna	
"Informatika va axborot texnologiyalari" fanidan iqtidorli o'quvchilar bilan ishlashning ilmiy-pedagogik yondashuvlari	936
Akmaljon Xushvaqto'v	
Iqtidorli talabalar bilan ishlash pedagogik muammolari	939
Delov To'liqin Erkinovich	
Rinolaliya nutq nuqsonining anatomik jihatdan kelib chiqishi	945
Kabirova Zarnigor Raxmonjon qizi	
Methodology for Teaching Modal Verbs in English Lessons	949
Kholnazarova Vazira Bozor qizi	
The Use of Mobile Apps to Build Vocabulary Proficiency	953
Kosimov Sunnat Ravshan ugli	
Disability Terminology in Uzbek: Etymological Evolution and Future Trends	957
Kuchkarova Xurshida	
Bo'lajak muhandislarni grafik dasturlar yordamida loyihaviy-konstruktorlik kompetentligini rivojlantirish (muhandislik va kompyuter grafikasi fani misolida)	964
Madaminov Javlonbek Zafarjonovich	
Ijodiy tafakkurni rivojlantirishda interaktiv darsliklarning pedagogik imkoniyatlari	968
Mirzaakbarov Dilshod Dovlatboyevich	
Sog'lom turmush tarzi – jismoniy madaniyati sohibi sifatida jismoniy mashqlar komplekslarini tuzish va bajarishda amal qilinadigan qoidalar	971
Musayev Zarifjon Tursunaliyevich	
Bo'lajak defektologlarning pedagogik mas'uliyatini oshirish	974
Nodira Mirboboyeva	
Bo'lajak o'qituvchilarni kreativ yondashuv asosida innovatsion faoliyatga tayyorlash texnologiyasini takomillashtirish modeli	977
Odamboyeva Mehribon Norimon qizi	
O'quvchini muloqot qilish ko'nikmalarini shakllantirishda kitobxonlikning o'rni.....	981
Qurbanova O'g'iloy Axrorovna	

Sharq mutafakkirlari asarlari vositasida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy faollik ko'nikmalarini rivojlantirishning afzalliklari	985
Rejabboyeva Muxarram Odiljon qizi	
Pedagogik ta'lim jarayonida raqamli nazorat tizimlaridan foydalanish samaradorligi va rivojlantirish yo'nalishlari	989
Samijonov Azizbek Ismoiljon o'g'li	
Dizatriya nutq kamchiligini bartaraf etishda muassasa, logoped va oilaning hamkorligi	992
Shermatova Yukut Sabirovna	
Kulolchilik va an'anaviy o'yinchoqlarni o'quvchilar kasb tanlash jarayonida qo'llash metodikasi	995
Soliyeva Diyora Bobur qizi	
O'zbekistonda inkluziv ta'lim va uning me'yoriy-huquqiy asoslari	998
Temirov Nabijon Soliyevich, Esonova Klaraxon Mahmamin qizi	
Oila va xotin-qizlar tizimida kollaborativ madaniyatning o'ziga xos xususiyatlari	1001
Tojibayeva Nazokatxon	
Sun'iy intellekt yordamida talaffuz va tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	1005
Tojiyev Olimjon Haqberdi o'g'li	
Boshlang'ich ta'lim tizimi muammo va istiqbollari sotsiologik tadqiqotlar asosida	1008
Voxidova Muqaddas Rasuljon qizi	
Oliy ta'lim talabalarida integrativ yondashuv asosida tanqidiy fikrlash kompetentligini rivojlantirish metodikasi	1011
Xalimova Mashraboy Vaxidovna, Botirova Mavluda To'xtasin qizi	
5–6 yoshli bolalarda ekologik madaniyatni rivojlantirishda o'yinli texnologiyalarini qo'llashning pedagogik shart-sharoitlari	1015
Xolboyeva Gulnora Ulashovna, Dolliyeva Xayrigul Namoz qizi	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy kompetentlikning namoyon bo'lishi psixologik fenomen sifatida	1018
Xoshimova Y. I.	
Inklyuziv ta'lim sharoitida pedagogik va psixologik yondashuvlarning mazmuni	1023
Xudoyqulova Aziza Anvar qizi	
Pedagogik ta'limda mediakompetentlikni shakllantirish jarayonida raqamli resurslardan foydalanish samaradorligi	1026
Yuldashov Sherzod Sattorovich	
Особенности развития эмоционального интеллекта у дошкольников	1029
Жамолова Зарнигор Баходир кизи	
Стратегии лингвистического моделирования в обучении русскому языку и их роль в формировании идентичности студентов	1033
Рузметова Наргиза Ахмедовна, Рузметова Хилола Абдушориповна	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini matematik mushohada yuritishga o'rgatish	1038
Dehqonova Mahliyo Shuhrat qizi	
Tarbiyachi inklyuziv kompetentligi va zamonaviy ta'limda uning o'rni	1041
Haydarova Namuna	
Using Story-Based Role-Play Activities to Enhance Speaking Skills of Primary School Learners	1044
Mohigul Nizomiddinova	
Axborot va telekommunikatsion vositalari imkoniyatlaridan foydalanish orqali talabalarni badiiy qadriyatlarga qiziqtirish	1049
Soliyeva Maftuna Tirkash qizi	
Ruhiy rivojlanishning susayish sabablari va klinik xarakteristikasi	1053
Xamrayeva Iroda Sayfullayevna	
Ona tili darslarida zid ma'noli so'zlarning o'quvchilar nutqini rivojlantirishdagi vazifalari	1056
Xusanova Gulruxsor To'liqin qizi	
Ta'lim tizimida neyrolingvistik dasturlash (NLD)ning ilmiy-metodologik asoslari	1059
Xolikova Dilobarxon Maxsitovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy identitet va vatanparvarlikni shakllantirish texnologiyalari	1062
Primkulova Iroda Berdimurodovna	
Informatika o'qitishda veb texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati	1067
Xatamqulova Gulsanamxon Salimjonovna	
Talabalarining ingliz tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishda interaktiv metodlardan foydalanish	1071
Esmuratov Muzaffar Elamonovich	

Bo'lajak maxsus pedagoglarni korreksion mashg'ulotlarda logotexnik mashqlar tizimidan foydalanishga tayyorlash omillari.....	1073
Maxmudov Xurshidjon Shuxratovich	
Inklyuziv ta'lim jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarini antroposentrik yondashuv asosida tarbiyalash mexanizmi	1076
Oppoxo'jayev Xojixuja Azimjon o'g'li	
Nutqida muammosi mavjud bolalarning ijtimoiy adaptatsiya xususiyatlarini o'rganishning pedagogik asoslari	1081
Ne'matullayeva Mushtariy Laziz qizi	
Mutaxassislik modullarini integrativ o'qitishning mazmuni va shart-sharoitlari	1084
Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna	

IQTIDORLI TALABALAR BILAN ISHLASH PEDAGOGIK MUAMMOLARI

Delov To'liqin Erkinovich

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi

Toshkent Axborot texnologiyalari universiteti

"Axborot ta'lim texnologiyalari" kafedrası, dotsent v. b. (PhD)

ORCID: 0000-0003-2123-4095

Annotatsiya: Mazkur maqolada iqtidorli talabalar bilan ishlash jarayonida uchraydigan asosiy pedagogik muammolar, ularning sabablari va yechim yo'llari tahlil qilingan. Iqtidorli yoshlarni aniqlash, ularning individual qobiliyatlarini rivojlantirish hamda o'qitish jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni qo'llash zaruriyati asoslab berilgan. Maqolada zamonaviy ta'lim tizimida iqtidorni rivojlantirishga to'sqinlik qiluvchi omillar - metodik, tashkiliy va psixologik to'siqlar ilmiy jihatdan yoritilgan.

Kalit so'zlar: Iqtidorli talaba, iqtidorni aniqlash, pedagogik muammolar, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, individual yondashuv, differensial o'qitish, ijodiy muhit, motivatsiya, ta'lim sifati, psixologik qo'llab-quvvatlash, raqamli pedagogika, innovatsion ta'lim texnologiyalari, mentorlik tizimi, ijtimoiy-pedagogik hamkorlik, ta'limda kreativlik.

Abstract: This article analyzes the main pedagogical problems encountered in the process of working with gifted students, their causes and solutions. The need to identify gifted young people, develop their individual abilities, and apply a person-centered approach in the teaching process is substantiated. The article scientifically highlights the factors that hinder the development of talent in the modern education system - methodological, organizational and psychological barriers.

Key words: Gifted student, talent identification, pedagogical challenges, individualized learning, differentiated instruction, creative environment, motivation, educational quality, psychological support, digital pedagogy, innovative teaching technologies, mentoring system, socio-pedagogical cooperation, creativity in education.

Аннотация: В статье анализируются основные педагогические проблемы, возникающие в процессе работы с одарёнными учащимися, причины их возникновения и пути решения. Обосновывается необходимость выявления одарённой молодёжи, развития её индивидуальных способностей и применения личностно-ориентированного подхода в педагогическом процессе. В статье научно обоснованы факторы, препятствующие развитию одарённости в современной системе образования: методические, организационные и психологические барьеры.

Ключевые слова: Одаренный ученик, выявление талантов, педагогические проблемы, личностно-ориентированное образование, индивидуальный подход, дифференцированное обучение, творческая среда, мотивация, качество образования, психологическое сопровождение, цифровая педагогика, инновационные образовательные технологии, система наставничества, социально-педагогическое сотрудничество, креативность в образовании.

KIRISH

Mustaqillik yillarida mamlakatimizda olib borilayotgan ta'lim siyosatining asosiy tamoyillaridan biri sifatida axborot texnologiyalari yo'nalishida yuqori intellektual salohiyatga ega va iste'dodli yoshlarni rag'batlantirishga alohida e'tibor qaratildi.

Bunga yaqqol misol sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-oktabrdagi "Axborot texnologiyalari sohasida ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish va ularni IT-industriya bilan integratsiya qilish chora tadbirlari to'g'risida" PQ-4851-son¹ qarori, hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020- yil 5- oktabrdagi "“Raqamli O'zbekiston-2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-6079-son² Farmoni va O'zbekiston Respublikasi

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-oktabrdagi "Axborot texnologiyalari sohasida ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish va ularni IT-industriya bilan integratsiya qilish chora tadbirlari to'g'risida" PQ-4851-son qaror: <https://lex.uz/docs/-5032128>

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020- yil 5- oktabrdagi "“Raqamli O'zbekiston-2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-6079-son Farmon: <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>

Prezidentning 2020-yil 3-dekabrdagi “Iqtidorli yoshlarni saralab olish tizimi va akademik litseylar faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida” PQ-4910-son³ qarorlarida bugungi kun yoshlariga, iqtidor egalariga juda ko’p imkoniyatlar berilmoqda.

Ayniqsa, har qanday davlatning rivojlanishiga asos bo’ladigan iqtidori yuqori yoshlarga davlatimiz tomonidan katta imkoniyatlar yaratilmoqda. 2020- yil 23- sentabrda qabul qilingan “Ta’lim to’g’risida”gi Qonun-ning 4-moddasida ta’lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillaridan biri sifatida bilimlilik, qobiliyatlilik va iste’dodning rag’batlantirish belgilab qo’yilgan bo’lib, uzluksiz ta’lim tizimining barcha bosqichlarida ushbu tamoyilga to’la amal qilib kelinmoqda. Ta’lim oluvchilarning iste’dod va qobiliyatlari davlat tomonidan moddiy va ma’naviy jihatdan rag’batlantirilib borilmoqda. Bunday rag’batlantirishlar sirasiga iste’dodli talabalarni faxriy yorliqlar, stipendiyalar hamda mukofotlar bilan taqdirlashni kiritish mumkin.

Bundan tashqari qonunning 27- moddasida ta’lim oluvchilar uchun sifatli ta’limni, tarbiyani ta’minlash, ularning iste’dodini shakllantirish va namoyon etish maqsadida joylarda ularga zarur sharoitlar yaratish bo’yicha dasturlarni ishlab chiqishlari tegishli tashkilot va idoralarga yuklatilgan. Shu sababli, jamiyat talabalarining bilim- lariga, ijodiy rivojlanishiga, eng oqilona konstruktiv, texnologik, tashkiliy va iqtisodiy yechimlarni topishga, ilmiy ma’lumotni tanlab olishda turli yo’nalishlarga, turli fundamental masalalarni hal qilishda yangi talablarni taqdim etadi.

Ijodiy jarayonda ilmiy izlanishlar olib borilishi kerak bo’lgan, va ayni paytda, qat’iy xulosalar qilinishi kerak bo’lgan mavzular ko’p. Buning boisi, har bir shaxsning o’ziga xos va takrorlanmas olam ekanligi bo’lsa, ajab emas. Shunday qiziqarli, ko’p qirrali, murakkab muammolardan biri – iqtidor va talant masalasidir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtidorli talabalar bilan ishlash ularning o’ziga xos ehtiyojlari, qobiliyatlari va imkoniyatlarini chuqur anglashni talab qiladi. Bu kabi talabalar o’zlarining tengdoshlaridan ajralib turadigan ajoyib iste’dod va intellektual qobili- yatlarga ega. Professor-o’qituvchilar, ota-onalar va siyosatchilar iqtidorli talabalarining o’z salohiyatlarini to’liq ro’yobga chiqarishlari va jamiyatga katta hissa qo’shishlari uchun ularni tarbiyalash va qo’llab-quvvatlash muhimligini tan olishlari kerak. Bunga erishish uchun iqtidorli talabalar bilan ishlashda ishtirok etuvchi asosiy tushunchalarni har tomonlama tahlil qilish zarur.

Tabiiy iste’dod yoki qobiliyatga ega bo’lish yoki namoyon etish.⁴

“Iqtidorli va iste’dodli” atamasi talabalar, bolalar yoki yoshlarga nisbatan ishlatilganda, intellektual, ijodiy, badiiy yoki yetakchilik qobiliyati kabi sohalarda yuqori yutuqlarga erishish qobiliyatini tasdiqlovchi talabalar, bolalar yoki yoshlarni anglatadi.

O’zbek tilining izohli lug’atida “Iqtidor – kuch-quvvat, qudrat; qodirlik, qobiliyat “Talent – katta qobiliyat, iste’dod” deb ta’riflangan. “Qobiliyat” – “biror ishga qobillik, yaroqlilik layoqat” va ikkinchi ma’nosi “iste’dod, talant” tarzida qayd qilingan. Demak, “Iste’dod” ham, “Iqtidor” ham, “Talent” ham bir-biriga ma’nodosh so’zlar qabilida tushuntirilgan.

O’zbekiston xalq yozuvchisi O’tkir Hoshimovning “Daftar hoshiyasidagi bitiklar” asarida talant va iqtidorni bir xil mazmundagi tushunchalar sifatida ishlatilgan.

U “Hayotning boshqalar ko’rmagan tomonini ko’rish – talant” deb tushuntiradi⁵.

Iqtidor kishida tug’ma yoki hayotiy faoliyat davomida qo’lga kiritiladimi? degan savolga O’tkir Hoshimov ishonch bilan “Ijodkor bo’lish uchun eng avvalo iqtidor kerak, iqtidorni esa yolg’iz Alloh beradi” deydi.

“Qobiliyat” – “mayl, qiziqish, moyillik, sodiqlik tarafdorlik; layoqat, qobillik, qodirlik. Bilim ko’nikma, malaka- lardan farqli o’laroq, shaxsning muayyan faoliyat yuzasidan layoqati va uning ish uddalay olishidagi subektiv shart-sharoitlarni ifodalovchi individual ruhiy va jismoniy xususiyatlari” ma’nosidagi so’zdir.

“Talent” grekcha so’z bo’lib, “tabiiy, tug’ma iste’dod” ma’nosini bildiradi⁶.

“Daho” – “favqulodda zehn va zakovat, ijodiy talant” egasi⁷. Ma’lumki, psixologiyada “iqtidor” tushunchasi aniq ta’rifga ega emas.

Nemis psixologi Uilyam Stern tomonidan berilgan, XIX-asrning oxiri va XX-asr boshlarida shaxs psixologi- yasi bo’yicha mutaxassis bo’lgan. Stern talabalarining iqtidor va aql-zakovati bo’yicha tadqiqot olib bordi va tadqiqot natijasida olingan ma’lumotlar asosida “Aqliy qobiliyat” (Mantiqiy iqtidor) nomli kitob yozdi.

Shunday qilib,

Iqtidor - bu insonning o’z fikrini yangi talablarga ongli tarzda yo’naltira olish qobiliyatidir;

3 O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 3-dekabrdagi “Iqtidorli yoshlarni saralab olish tizimi va akademik litseylar faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida” PQ-4910-son qaror: <https://lex.uz/uz/docs/-5141332>

4 Collins English Dictionary – Complete and Unabridged, 12th Edition 2014 © HarperCollins Publishers

5 O’tkir Hoshimov “Daftar hoshiyasidagi bitiklar”, ISBN raqami:978-9943-6105-6-9, nashriyot:G’afur G’ulom, nashr yili:2019, Betlar:296

6 Большая Советская энциклопедия. (В 30 томах)/под ред.. А. М. Прохоров.- М.: Советская энциклопедия,. Т. 18 -.1974, – 632 с.

7 Э. А. Бегматов, А. П. Мадвалиев “Ўзбек тилининг изоҳли луғати Д ҳарфи”, “Ўзбекистон миллий энсклопедияси” Давлат илмий нашриёти, Тошкент 2008й. ISBN 5898901329, 9785898901325

Iqtidor - bu psixikaning yangi vazifalar va hayot sharoitlariga moslashish qobiliyatidir.

Iqtidor - bu faoliyat muvaffaqiyatini ta'minlovchi qobiliyatlarning o'ziga xos uyg'unligi⁸;

D.J. Renzulli nazariyasiga ko'ra, iqtidorlilik uchta asosiy xususiyat: intellektual qobiliyatlar (o'rtachadan yuqori), ijodkorlik va qat'iyatlilik (vazifaga yo'naltirilgan motivatsiya) birikmasidir. Bundan tashqari, uning nazariy modeli bilim (erudition) va qulay muhitni hisobga oladi.

D.J. Renzulli tomonidan ishlab chiqilgan kontsepsiya iqtidorli bolalar kontingenti aql, ijodkorlik yoki muvaffaqiyat testlari bilan aniqlangandan ko'ra ancha kengroq bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi. Muallif parametrlarning kamida bittasida yuqori ko'rsatkichlarni ko'rsatgan bolalarni iqtidorli deb tasniflashni taklif qiladi. Uch halqali kontsepsiya qo'shimcha ravishda iqtidorning ikki turi akademik iqtidor va ijodiy samarali iqtidor mavjudligini ta'kidlaydi. Iqtidorning bu ikki turi muhim va ko'pincha o'zaro ta'sir qiladi va ikkalasi ham maxsus dasturlarda rag'batlantirilishi kerakligi haqida yozadi.

A.V. Kulemzina tadqiqotlarida "...bolalar iqtidori ko'p qirrali, turli xil, fanlararo xarakterdagi murakkab hodisadir. U tarixiy, tarkibiy-funksional, tizimli qiymat va faoliyat yondashuvlarini o'z ichiga olgan integratsiyalashgan pedagogik tahlil yordamida o'zining adekvat talqini oladi" deb ta'riflanadi.

V.D. Shadrikova tadqiqotlarida "...iqtidorlilik insonning boshqa odamlarga nisbatan bir yoki bir nechta faoliyat turlarida yuqori (g'ayrioddiy, favqulodda) natijalarga erishish imkoniyatini belgilaydigan psixikaning hayot davomida rivojlanadigan aqliy sifatleri tizimli xarakterlanadi" deb ta'riflanadi.

Shatalov Dmitriy Vladislavovich ham tadqiqotlarida "...tashkilotda iste'dodlarni boshqarish doimiy bo'lishi kerak. Iste'dodlarni aniqlash, rivojlantirish va qo'llab-quvvatlashga qaratilgan dasturlar kadrlarga strategik investitsiyalar bo'lib, ularning natijalari bir yarim yildan keyin ko'rinadi. Tashkilotdagi iqtidorli xodimlarning daromadlilik, agar iste'dodlarni boshqarish va biznesni rivojlantirish strategiyasi o'rtasida bog'liqlik mavjud bo'lsa va korporativ madaniyat rivojlanishining ma'lum darajasida juda yuqori bo'ladi" deb o'z fikrini bildirgan.

Boris Mixaylovich Teplovning "Qobiliyatlilik va istedadlilik" nomli maqolasida insonlardagi tug'ma va o'rtirilgan qobiliyatni o'rganib chiqib, "Iqtidor-bu har qanday insonning yuqori qobiliyatidir, ma'lum bir faoliyatni amalga oshirishda ko'proq yoki kam muvaffaqiyatga erishish mumkin bo'lgan imkoniyatlarning sifat jihatdan o'ziga xos birlashmasidir" deb ta'riflaydi.

Hozirga kelib ko'pgina psixologlar tan olishmoqdaki, iqtidorning rivojlanish saviyasi, o'ziga xoslikning sifati va xarakteri irsiyat hamda tabiatdan berilgan va talabalar faoliyatiga vosita bo'lgan ijtimoiy soha (o'yinlar, o'qish, mehnat)ning o'zaro murakkab ta'siri natijasidir.

L.V.Papovanning aytishicha iqtidorning o'ziga xos jihatlari talabalarda o'zining tengqurlariga nisbatan erta rivojlanishida namoyon bo'ladi. Oddiy aqliy kuchlarning yanada yuksalishiga umid bog'laydigan dastlabki yutuqlar, ba'zan, rivojlanishning asrning rivojlanish bosqichi sifatida namoyon bo'lishi mumkinligi bilan izohlash oson emas. Diqqat-e'tiborni jalb qiladigan xususiyatlar uzoq muddatli qiymatga ega bo'lmagan yoshga bog'liq. Misol uchun, talabalar turli xil rejalar tuza boshlasa, sxemalar, mavhum tushunchalar bilan shug'ullansa, unga katta e'tibor qaratish lozim emas.

Ushbu tadqiqot ishini amalga oshirishda kompleks yondashuv asos qilib olindi. Dastlab, mavzuga oid mavjud ilmiy-adabiy manbalar, xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan ilgari surilgan konseptual nazariyalar, maqolalar, monografiyalar, o'quv qo'llanmalar, davlat ta'lim standartlari, o'quv dasturlari hamda pedagogik texnologiyalar bo'yicha so'nggi yillardagi tadqiqot ishlari chuqur tahlil qilindi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda iqtidorli talabalar bilan ishlash jarayonida uchraydigan pedagogik muammolarni aniqlash, tahlil qilish va ularni bartaraf etish yo'llarini asoslash maqsadida kompleks ilmiy metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqotning nazariy asosini shaxsga yo'naltirilgan ta'lim nazariyasi, differensial o'qitish kontsepsiyasi, hamda pedagogik diagnostika g'oyalari tashkil etdi.

Tadqiqot davomida nazariy tahlil, empirik, diagnostik va baholash, tajriba-sinov (eksperimental) metodlari, Matematik-statistik tahlil metodlardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maxsus iqtidor turli ko'rinishdagi matematik, texnik faoliyatlarda namoyon bo'ladi.

Qobiliyat, iste'dod va iqtidor tushunchalari:

- 1) muayyan faoliyat va uni bajara olish darajasi;
- 2) individual xususiyat sifatida aks etadi.

8 Психология: Словарь/ Под общ. ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. – М., 1990. – С. 247.

Shaxs iqtidori mohiyatiga ko'ra turli yo'nalishi va darajalari bo'yicha tavsiflanadi:

- 1) yo'nalishiga ko'ra: ilmiy tafakkur (ilm-fan yo'nalishida), badiiy tafakkur (adabiyot yo'nalishida), musiqa (musiqa yo'nalishida), sport (sport sohasida), raqs (xoreografiya yo'nalishida), tasviriy san'at (rassomlik yo'nalishida), amaliy san'at (milliy hunarmandchilik, haykaltaroshlik yo'nalishlarida), texnik iqtidor (texnika yo'nalishida), harbiy mahorat (harbiy sohada), ijtimoiy moslashuvchanlik (ijtimoiy munosabatlar yo'nalishida);
- 2) darajasiga ko'ra: qobiliyatlilik, iqtidorlilik, noyob iqtidorga egalik (daholik).
Iqtidorga egalik turli vaziyat va ko'rinishlarda namoyon bo'ladi.

Kishilik tafakkuri tarixida noyob iqtidorga egalik quyidagi ko'rinishlarda namoyon bo'lganligi barchaga ma'lum, ya'ni:

- 1) yoshlik yillaridanoq badiiy, musiqiy va tasviriy san'at asarlarini yarata olish (Alisher Navoiy, Aleksandr Sergeevich Pushkin, Vilyam Sheksper; Wolfgang Amadey Mosart, Lyudvig Van Betxoven, Fridrik Shopen, Iogann Sebastyan Bax; Kamoliddin Behzod, Leonardo da Vinchi, Bronarroti Mekelanjelo, Rafael (Rafaello Santi), Ogahiy, Feruz,
- 2) yoshlik yillaridanoq o'ta murakkab matematik amal va fizik formulalarni bajara olish (Lev Davidovch Landau, Mixayil Lomonosov, Tomas Alva Edison), Al-Beruniy, Al-Xorazmiy;
- 3) yoshlik yillaridanoq jang qilish san'atini namoyon etish (Aleksandr Makedonskiy, Amir Temur, Napoleon Bonapart, Aleksandr Suvorov), Jaloladdin Manguberdi.

Jahon ilm-fani va madaniyati tarixida o'ta iqtidorlilik bilan nom qozongan shaxslar hayoti va faoliyati bilan tanishish shuni ko'rsatdiki, ilm- fan, texnika va ijtimoiy munosabatlar yo'nalishida iqtidorlilik yuqorida qayd etib o'tilgan yo'nalishlardan farqli ravishda bir qadar keyinroq (ya'ni, 18 yoshdan keyin) ko'zga tashlangan.

Demak, iqtidor u yoki bu yo'nalishdagi faoliyatning yuksak samaradorlik, unum va muvaffaqiyat bilan bajarilishini ta'minlovchi psixologik xususiyatdir. Iqtidorli talabalar esa o'zlarida yuqori darajada bilish, psixologik va jismoniy rivojlanish ko'rsatkichlarini namoyon etuvchi shaxslardir.

Iqtidorli talabalarni tanlash murakkab jarayon bo'lib, uni tashkiliy jihatdan to'g'ri amalga oshirish talab etiladi.

Jahon pedagogikasi iqtidorli talabalarni aniqlash bo'yicha muayyan tajribalarga ega bo'lsada, iqtidorlik darajasini aniq belgilovchi yagona metodika mavjud emas. Ayni vaqtda individual farqlar hamda shaxsiy o'ziga xos xususiyatlarni belgilashda psixometriya doirasida bir qator metodlaridan foydalanilmoqda.

AQSh Iqtidorli bolalar milliy assotsiatsiyasi portalida har bir shtatlarning iqtidorli tushunchasiga bergan tariflari (1-jadvalda) keltirilgan.

1-jadval: Iqtidorli va talantlilik to'g'risidagi qarashlar

Intelktual qobiliyatli bolalar va yoshlar - bu o'zlarining yoshi, tajribasi yoki atrof-muhitiga taqqoslaganda, akademik yoki ijodiy sohalarida yuqori darajalarda ijro etadigan yoki potensialni namoyish etganlar. Ushbu bolalar va yoshlar odatdagi maktab dasturida ko'rsatilmagan xizmatlarga muhtoj. Bunday qobiliyatlarga ega bo'lgan bolalar va yoshlarni barcha aholi qatlamlarida, barcha iqtisodiy qatlamlarda va inson faoliyatining barcha sohalarida topish mumkin.	Alabama
"Iqtidorli "bu ajoyib aql, qobiliyat yoki ijodiy iste'dodni namoyish etishni anglatadi." (4 Alyaska ma'muri. Kod §52.890)	Alyaska
"Iqtidorli o'quvchi" - bu qonuniy maktab yoshidagi, yuqori intellekt yoki rivojlangan o'quv qobiliyati tufayli yoki ikkalasi uchun ham boshqacha tarzda rivojlanish uchun imkoniyat berilmagan bolani anglatadi. bolaning aql-zakovati va qobiliyatiga mos keladigan darajalarga erishish uchun sinfda o'qitish va tegishli iqtidorli ta'lim xizmatlariga muhtoj bo'lganlar	Arizona
Iqtidorli va iste'dodli bolalar va yoshlar bu yuqori potensialga yoki qobiliyatga ega bo'lganlardir, ularning ta'lim xususiyatlari va ta'lim ehtiyojlari sifat jihatidan tabaqalashtirilgan ta'lim tajribalari va xizmatlarni talab qiladi.	Arkanzas
Iqtidorli talaba - yuqori intellektual va ijodiy qobiliyat (lar) ni namoyish etadigan, g'ayrati yuqori darajada namoyon bo'lgan va muayyan ilmiy sohalarida ustun bo'lgan va maxsus ko'rsatmalarga va maxsus yordamchi xizmatlarga muhtoj talaba.	Georgiya
"Iqtidorli talabalar" deganda mahalliy maktab okrugidagi xronologik tengdoshlari bilan taqqoslaganda bir yoki bir nechta tarkib sohalarida yuqori darajadagi qobiliyatga ega yoki namoyish etadigan va ular o'zlarining imkoniyatlariga muvofiq ta'lim dasturlarini o'zgartirishni talab qiladigan talabalar tushuniladi.	Nyu-Jersi

"Iqtidorli talaba" - bu malakali mutaxassislar tomonidan yuqori ko'rsatkichlarga qodir ekanligi aniqlangan va odatdagi ta'lim dasturida ko'rsatilganidan tashqari ta'lim dasturlari va xizmatlariga muhtoj bo'lgan shaxsni anglatadi." (Shimoliy Dakota ent. Kod § 15.1-32-01)

Shimoliy
Dakota

Iqtidorli talabalar mutaxassislar va boshqa malakali shaxslar tomonidan yuqori qobiliyatlarga ega bo'lgan va qobiliyatlari, iste'dodlari va salohiyatlari o'zlarining bilimlarini amalga oshirish uchun odatdagi maktab dasturida ko'zda tutilganidan yuqori sifatli tabaqalashtirilgan ta'lim dasturlari va xizmatlarini talab qiladilar. o'ziga va jamiyatga hissa qo'shish. (Vayoming shtati. Ann. 21-9-101)

Vayoming

Tadqiqot jarayonida olingan ma'lumotlar iqtidorli talabalar bilan ishlashda mavjud pedagogik muammolarni tizimli tahlil qilish imkonini berdi. O'tkazilgan kuzatuvlar, so'rovnomalalar va suhbatlar natijasida quyidagi asosiy tendensiyalar aniqlandi:

O'qituvchilarning tayyorgarlik darajasi-Tahlil natijalariga ko'ra, 68% o'qituvchilar iqtidorli talabalar bilan ishlash uchun maxsus metodika va yondashuvlardan foydalanishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Bu holat ko'proq metodik qo'llanmalar va amaliy mashg'ulotlarning yetarli emasligi bilan bog'liq.

Motivatsion omillar-iqtidorli talabalar o'rtasida o'tkazilgan anketa natijalari shuni ko'rsatdiki, 74% talabalar o'z iqtidorini rivojlantirish uchun qo'shimcha motivatsion rag'bat (grant, tanlov, loyiha ishtiroki) yetishmasligini bildirgan. Bu esa ularning ijodiy faolligini pasaytiruvchi muhim psixologik omil sifatida baholandi.

Pedagogik sharoitlar-tadqiqotda aniqlanishicha, iqtidorli talabalarni qo'llab-quvvatlash uchun zarur pedagogik sharoitlarning mavjud emasligi (masalan, individual ta'lim dasturlari, differensial topshiriqlar tizimi, mentorlik modeli) ularning intellektual o'sishini cheklab qo'yimoqda.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish-tajriba-sinov jarayonida o'qituvchilar tomonidan raqamli ta'lim vositalari (Moodle, Google Classroom, Kahoot, Quizlet)ni qo'llash iqtidorli talabalar bilim faolligini 23% ga oshirgani aniqlandi. Bu raqamli vositalar shaxsga yo'naltirilgan ta'limni samarali amalga oshirishda muhim vosita ekanligini ko'rsatdi.

Ijodiy muhitning roli-eksperimental guruhda o'tkazilgan mashg'ulotlar davomida o'quv jarayonida ijodiy topshiriqlar, muammoli vaziyatlar va loyiha asosidagi ta'lim usullarini qo'llash natijasida talabalarning kognitiv faolligi va mustaqil fikrlash ko'nikmalari 30–35% ga oshgan.

Hamkorlik modeli samaradorligi-o'qituvchi, talaba va ota-onalar o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni kuchaytirish iqtidorli talabalar rivojida muhim ijtimoiy-pedagogik omil sifatida namoyon bo'ldi. Natijalarga ko'ra, bunday hamkorlik mavjud bo'lgan guruhlarining 80% iqtidorli talabalarida yuqori motivatsiya va ijtimoiy faollik kuzatildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, iqtidorli talabalar bilan ishlash samaradorligi quyidagi omillarga bevosita bog'liq:

- o'qituvchining metodik tayyorgarligi va pedagogik refleksiyasi;
- ta'lim jarayonining individuallashtirilgan shaklda tashkil etilishi;
- raqamli vositalar va interaktiv metodlardan kompleks foydalanish;
- ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning mavjudligi.

Mazkur natijalar asosida iqtidorli talabalar bilan ishlashning integratsiyalashgan modeli taklif etildi. Ushbu model o'qituvchi faoliyatini metodik qo'llab-quvvatlash, iqtidorli talabalarning ijodiy salohiyatini oshirish hamda ta'lim sifatini yangi bosqichga ko'tarishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalariga ko'ra, iqtidorli talabalar bilan ishlashning muvaffaqiyati pedagogning kasbiy tayyorgarligi, ta'lim jarayonining individuallashtirilgan shaklda tashkil etilishi va raqamli texnologiyalarni kompleks qo'llashga bog'liq. Ijodiy muhit yaratish, motivatsiyani oshirish va ijtimoiy hamkorlikni kuchaytirish orqali ta'lim sifati sezilarli darajada yaxshilanadi. O'qituvchilarning pedagogik refleksiyasi, innovatsion yondashuvi va differensial topshiriqlarni qo'llash iqtidorli talabalar salohiyatini ro'yobga chiqarishda hal qiluvchi omil hisoblanadi.

1. O'qituvchilar malakasini oshirish tizimida iqtidorli talabalar bilan ishlash bo'yicha maxsus kurslar va seminarlar tashkil etish.
2. Iqtidorli talabalar uchun individual o'quv yo'nalishlari va mentorlik dasturlarini joriy etish.
3. Raqamli ta'lim vositalaridan foydalangan holda ijodiy topshiriqlar va elektron kurslarni ishlab chiqish.
4. Grantlar, tanlovlar va stipendiyalar orqali motivatsion rag'batlantirish mexanizmlarini kengaytirish.

5. Ota-onalar, o'qituvchilar va talabalarning o'zaro hamkorligini kuchaytiruvchi pedagogik dasturlarni amalga oshirish.
6. Iqtidorli talabalarni ilmiy tadqiqotlarga jalb etish va ularning amaliy faoliyatini qo'llab-quvvatlash.

Iqtidorli talabalarni aniqlashning an'anaviy usullarida nomdor stipendiyalarga taqdim etishda va ularni ishlarini ko'rib chiqishda ayrim muammolarni keltirib chiqarmoqda. Ya'ni iqtidorli talabalarni aniqlashning usul va vositalari barcha shakllarini to'laqonli amaliyotga kiritish orqali ularning kreativ salohiyatini rivojlantirish ta'minlash dolzarb masalaga aylanmoqda. Bugungi kunda ushbu usullarini raqamli ta'lim muhitiga moslashtirish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Gentry, M., Peters, S. J., & Mann, R. L. (2007). Differences between general and talented students' perceptions of their career and technical education experiences compared to their traditional high school experiences. *Journal of Advanced Academics*, 18(3), 372–401.
2. Кулемзина, А. В. (2005). Детская одаренность как предмет педагогического анализа. Автореф. дисс. ... докт. пед. наук, 13(01), 11–16.
3. Шаталов, Д. В. (2012). Роль системы образования в формировании талантов.
4. Теплов, Б. М. (1982). Способности и одаренность. Психология индивидуальных различий. Тексты. М.: Изд-во Моск. ун-та.
5. Fouad Ahmed Ali Albrahim & Sumaihan Naser Al Rashidi (2020). Identifying gifted and talented students and methods to enhance their development. *The Journal of Scientific Research, OnlineFirst*. <https://doi.org/10.37575/h/edu/2192>
6. Page, A. (2006). Three models for understanding gifted education. *Kairaranga*, 7(2), 11–15.
7. Abu, L. U. (2018). Identifying talented and gifted students in a Northeastern middle school (Doctoral dissertation, Walden University, Minneapolis).
8. Delov, T. E. (2022). Use of world experience in identifying talented students. *British View*, 7(4).
9. Delov, T. E. (2018). Problems of selection and development of talented students in the field of information technologies. *American Journal of Research*, № 1–2 (1–2), January–February. DOI: 10.26739/2573-5616. – P. 70–81.
10. Редько, Л. Л. (2001). Управление качеством непрерывного уровня педагогического образования в условиях формирования региональных образовательных систем.
11. Na, S. D., & Burns, T. G. (2016). Wechsler intelligence scale for children–V: Test review. *Applied Neuropsychology: Child*, 5(2), 156–160.
12. Bogoyavlenskaya, D. B., Bogoyavlenskaya, M. E., & Zhukova, E. S. (2016). On the issue of uncovering giftedness in early childhood. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 233, 333–337.
13. Delov, T. (2023). Iqtidorli talabalarni virtual ta'lim texnologiyalari asosida raqamli kompetentligini rivojlantirish. *Digital Transformation and Artificial Intelligence*, 1(4), 50–57.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.